

Polska na Wyspie Bożego Narodzenia

Krzysztof Trawiński

To mało znane polonicum jest bezpośrednio związane z Bożym Narodzeniem, a dokładniej z Wyspą Bożego Narodzenia, tą leżącą na Pacyfiku, bo kolejna położona jest na Oceanie Indyjskim. Znajduje się tu osada o swojsko brzmiącej nazwie Poland. Wyspa należy do Republiki Kiribati i w miejscowym języku (gilbertańskim) nosi nazwę Kiritimati. Ponieważ zbitkę liter „ti” wymawia się jak „s”, słowo to brzmi: „kirismas”, co sugeruje jego pochodzenie od angielskiego Christmas (Boże Narodzenie). I tak rzeczywiście jest. Oprócz Poland na Christmas Island są także osady: London, Paris (dziś już opuszczona), Banana i Tabwakea.

Wyspę wraz z lokalizacją miejscowości odnajdziemy na znaczku Kiribati z 1981 r. Nie bez powodu umieszczono na nim również żaglowiec Resolution. Tym statkiem James Cook dopłynął w 1777 r. do nieznannej wyspy koralowej na Pacyfiku, a że był 24 grudnia, nazwał ją, jakżeby inaczej, Wyspą Bożego Narodzenia.

Ryc. 1. Kiritimati, czyli Wyspa Bożego Narodzenia na Pacyfiku.

Z wyjaśnieniem nazwy Poland nie jest już tak prosto. Najczęściej przypisuje się ją działalności Stanisława Pełczyńskiego – mechanika na francuskim statku wywożącym z wyspy koprę. Miał on założyć tu plantację palmy kokosowej i osadę, której nazwa upamiętniała jego ojczyznę. Według innych źródeł Pełczyński pomógł tubylcom zbudować skuteczny system nawadniania, co uratowało ich przed głodem, utratą plantacji i dochodów.

Ryc. 2. Poland na Kiritimati.

W rewanżu wdzięczni mieszkańcy nadali swojej osadzie nazwę kraju dobroczyńcy. Czy tak było naprawdę – nie wiadomo. To jedynie przypuszczenia i miłe dla ucha opowieści. Jak wynika z relacji Wojciecha Dąbrowskiego, zamieszczonej w miesięczniku „Poznaj świat”, nr 12 z 2012 r., w wyspiarskiej osadzie Poland mieszkali 32 rodziny (130 osób).

Położenie Wyspy Bożego Narodzenia na Oceanie Spokojnym najlepiej widać na znaczku Kiribati z 1970 r. Warto zauważyć, że stolica kraju Tarawa, leżąca na atolu o tej samej nazwie, jest oddalona od Kiritibati o ponad 3000 km na zachód.

Ryc. 3. Położenie Republiki Kiribati.

Kiritimati jest największym atolem na świecie, a jednocześnie największą z 33 wysp wchodzących w skład Republiki Kiribati. Powierzchnia jej lądu wynosi 323 km². Położenie wyspy w odległości 2640 km na wschód od 180 południka (międzynarodowej linii zmiany daty) spowodowało, że w 1995 r. rząd Kiribati przesunął tę umowną linię na wschód, by Kiritimati znalazła się po jej zachodniej stronie. Dzięki temu w całym państwie jest ta sama data.

W czasach kolonialnych Christmas Island należała do Brytyjskich Terytoriów Zachodniego Pacyfiku. Pod koniec lat 50. ubiegłego wieku Wielka Brytania, a w 1962 r. również Stany Zjednoczone, prowadziły tu próby z bronią atomową.

Jednym ze źródeł dochodu Kiribati, oprócz przetwórstwa kopry i rybołówstwa, są znaczki pocztowe. Interesująca i zarazem nietypowa jest seria z 2002 r. wydana z okazji Bożego Narodzenia. Na znaczkach nie ma charakterystycznych motywów religijnych lub świątecznych, pokazano natomiast fragmenty mat wykonanych z dostępnego na wyspach naturalnego surowca roślinnego.

Ryc. 4-8. Bożonarodzeniowa seria z 2002 r.

Przy okazji warto wspomnieć o innym, jednak bardziej znanym lądzie o nazwie Christmas Island. To o ponad połowę mniejsza od Kiritimati Wyspa Bożego Narodzenia na Oceanie Indyjskim.

Wyspa, położona na południe od indonezyjskiej Jawy i na północny-zachód od Australii, jest jej terytorium zależnym.

Ryc. 9-11. Wyspa i upamiętnienie jej odkrywcę Williama Mynorsa.

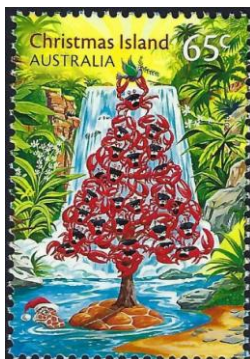
Na powierzchni 135 km² żyje około 1700 stałych mieszkańców. I znowu nazwa lądu wiąże się z datą jego odkrycia – 25 grudnia 1643 r. Dokonał tego angielski kapitan William Mynors. Samą wyspę widzimy na znaczku z 1963 r., jej odkrywców na walorze z 1990 r. a pochodzenie jej nazwy na znaczku z 2017 r.

Prawie zawsze na świątecznych znaczkach dominują charakterystyczne kolory: biały – jak śnieg, zielony – jak jodła, świerk lub sosna i czerwony – jak strój świętego Mikołaja. Ale na znaczkach australijskiej Wyspy Bożego Narodzenia czerwone są przede wszystkim kraby – jedna z największych ciekawostek zoologicznych i atrakcji turystycznych wyspy. W listopadzie każdego roku kilkadziesiąt milionów osobników tego endemicznego gatunku wędruje z głębi lądu ku wybrzeżu, by złożyć tam jaja. W tym czasie wstrzymuje się nawet ruch na drogach, chroniąc bezbronne skorupiaki.

Nic dziwnego, że na świątecznych znaczkach Wyspy zawsze znajdziemy przynajmniej jednego (zwykle więcej), przedstawiciela tego gatunku. W wydaniu z 2015 r. projektant zaproponował nawet choinkę z czerwonych krabów.

Ryc. 12 i 13. Krabowa „choinka”.

A swoją drogą, czy to nie dziwne, że ważnych odkryć geograficznych dokonywano zwykle w okresie świąt?

Tak było z Wyspami Bożego Narodzenia, tak było i z Wyspą Wielkanocną.

Dla zbieraczy tematu Boże Narodzenia interesujące są nie tylko znaczki.

Z pewnością w ich eksponatach znajdzie się miejsce na inne walory, chociażby takie jak całostka z australijskiej Wyspy Bożego Narodzenia z charakterystyczną nalepką polecenia.

Ryc. 14.

Na koniec mało znana, ale sympatyczna filatelistyczna ciekawostka. W Kanadzie funkcjonuje urząd pocztowy o nazwie Christmas Island, położony na wyspie Cape Breton w prowincji Nowa Szkocja. Placówka ta otrzymuje dziennie setki przesyłek z całego świata, nie tylko od filatelistów. Ich liczba rośnie w tysiące, szczególnie w okresie przedświątecznym. Kolekcjonerzy pragną bowiem zdobyć charakterystyczny kasownik z tego miejsca. Stemple, w kolorze czerwonym i zielonym odbijane są ręcznie! Każdego roku w okresie przedświątecznym wysyłanych jest stąd ponad 15000 przesyłek. Aby zdobyć wyjątkowy tematyczny stempel należy wysłać na adres urzędu (Christmas Island Post Office, 8499 Grand Narrows

Highway, Christmas Island, N.S. Canada) list, wewnątrz umieścić zaadresowaną kartkę świąteczną oraz międzynarodowy kupon na odpowiedź, i spokojnie oczekiwać na przesyłkę.

Można się spodziewać, że na kartce zostanie naklejony również świąteczny znaczek. Popularność kanadyjskiej Christmas Island z każdym rokiem rośnie, rywalizując z pocztą świętego Mikołaja w Laponii.

Ryc. 15-17. Kanadyjskie stemple Christmas Island.

♦♦♦